

גם לפי גירסת הנאשם לא נעשה כל נסיון להסתיר את תוכנה של האימרה מעיניו של הנאשם והנאשם עצמו לא מסר לנו שום הסבר מניח את הדעת, מדוע לא ביקש מהחוקר להקריא לו את ההודעה, טרם שחתם עליה או מדוע לא טרח לקראה בעצמו. (ראה בעמ' 92 לפרוטוקול). בהקשר זה נציין, כי על אף שהנאשם אינו בקיא בכל רזי השפה, הרי שדיבורו שוטף למדי, הוא מאשר כי הוא שולט בקריאה ובכתיבה, גם אם לא שליטה מלאה. לא למותר לציין בעניין זה, כי בעת חקירתו היה הנאשם בבחינת חייל וותיק בפלוגה קרבית ונושא דרגות סמל.

ב. עיון בהודעתו של הנאשם מלמד על כך, כי כלולים בה פרטים בעלי אופי יחודי, כשברור לכאורה, שלא יכלו להילמד, אלא מפיו של הנאשם. מצוין בה ארוע אלים בו נפגע ברגלו ונחבש ע"י חובש מפלוגתו בשם באומפלק. אין חולק כי באומפלק זה נחקר מאוחר יותר ע"י מצ"ח בשל איזכור שמו ע"י הנאשם. הנאשם מוסר פרטים יחודיים הקשורים לדרך בה השתתף בהכאת המקומים, שעד כה לא היו מצויים בחומר החקירה ומאזכר כתבה כעיתון שהובאה לידיעתו ואשר בה פורט הארוע. בצד הפרטים המלמדים לכאורה, כי באו מפיו של הנאשם, מופיעות בגוף ההודעה הסתיגויות מפרטים אחרים. כך, טוען הנאשם, כי מועדו של הארוע ומיקומו אינם זכורים לו במדויק על אף שבדברי האזהרה מייחס לו החוקר השתתפות בארוע שמועדו ומיקומו מוגדרים. כך, בגוף ההודעה מצוין, כי הנאשם אינו מוכן למסור שמות מקצת החיילים שהיו בחברתו במהלך הארוע. נוכח העובדה שהנאשם לא תקף בעדותו את מהלכי החקירה "הישירה" שנערכה למעט הנסיבות הקשורות בהחתמתו על טופס העדות ולאחר שהנאשם לא הסתייג למעשה מתוכנה של ההודעה, ניתן להסיק כי הנאשם אכן שיתף פעולה עם החוקר ומסר הודעתו בדרך שאינה מעידה על שלילת רצונו החופשי. העדפנו עדות החוקר על פני זו של הנאשם שהינה שיקרית להתרשמותנו גם באשר לנסיבות ההחתמה על טופס העדות וקובעים אנו, כי נעשתה באותה דרך שיגרתית ומקובלת כפי שנערכה גבית ההודעה עצמה.

24. בהודעותיו הנוספות ת/13, ת/14, שמתחילה התקבלו ללא הסתיגויות ממשיך הנאשם ומפרט את הנאמר בת/10.
בת/13:

"בהמשך לעדותי הקודמת ובנוסף לה ברצוני לומר את הדברים הבאים: בג'יפ היו איתי נהג מילואים שלא זכור לי שמו... חשבתי שהיה איתי בג'יפ גם רן באומפלק אולם יותר מאוחר בזמן שנחקרתי במצ"ח טען רן בפני שהוא לא היה בארוע. אם זה לא הוא שהיה איתי בג'יפ אז אני לא יודע מי היה איתי בג'יפ ביחד עם הערבי... כמו

כן ידוע לי שהיוצאים למחנה אל-בורייג', ששם היה
 הארוע היו ותיקי הפלוגה שהשתחררו בפברואר השנה... לא
 זכור לי שמות החיילים האחרים שהיו בג'יפים שהשתתפו
 בהכאת הערבים בחורשה. זכור לי שצעיר ערבי שהיה בג'יפ
 שבו נסעתי היה עם אזיקים אני ראיתי שהורידו את הערבי
 והוא היה עם אזיקים. לא ידוע לי אם אחרי שהוא הורד
 מן הג'יפ הסירו ממנו את האזיקים לא ידוע לי מה מצבו
 של הערבי השני שהיה בג'יפ של עופר עד כמה שזכור לי.
 אני ועוד חייל שהיה איתי בג'יפ הורדנו את הערבי לארץ
 העמדתו אותו נתתי לו ססירות והלכתי לג'יפ שלי. הוא
 היה עוד עם אזיקים ואז חיילים אחרים הרביצו לו ואני
 עישנתי סיגרטה בג'יפ חמש דקות אחרי שגמרתי הסיגרטה
 נגמר הארוע ולפי זה הערכת את זמן הארוע ב- 15 עד 20
 דקות. לא ראיתי מי היכה באלה ומי היכה בידו. לא ידוע
 לי מה מצבם של המוכים בכל אחד משלבי ההכאה, כי לא
 הייתי בין המכים, אלא ישנתי בצד בג'יפ... אחרי שגמרו
 להכותם לא ראיתי סימנים כלשהם על הפנים שלהם הייתי
 גם מרוחק... לא ראיתי את סגן יאיר פוליטי, סגן הדר
 ארדיטי וסמל שוקרון בעת הארוע... אני מסרתי שרן
 באומפלק נכנס איתי לבית יחד עם עופר רשף ואז אף אחד
 מאיתנו לא היכה את בני המשפחה רק דחפתי את האישה
 והילדים לחדר והחזקתי את החדר כשהם ניסו לפתוח אותה.
 עופר וכן באומפלק נאבקו עם הצעירים ועצרו אותם, לא
 זכור לי אם נשבר משהו או נגרם נזק בבית... אף אחד
 מאיתנו לא גרם נזק לרכוש... בג'יפ רן באומפלק היכה
 את הערבי בידו... הוא עזר לי להוריד את הערבי
 מהג'יפ בחורשה...

בח/14 מנסה החוקר ללמוד מפיו של הנאשם שמות של מעורבים נוספים בארוע.
 הנאשם מציין בח/14, כי אין הוא בטוח:

"שמחזור פברואר של המסייעת היו בארוע, חשנתי שהם
 היו, אבל לא בטוח... עד כמה שזכור לי רק באומפלק
 הוא זה שהיה איתי בג'יפ... כמו כן, אני לא אמרתי
 שאני לא מוכן להגיד את שמות האנשים אלא אמרתי שאני
 לא זוכר והחוקר הראשון רשם שאני לא מוכן לומר את
 שמות האנשים..."

25. א. בעדותו בפנינו (עמ' 470 ואילך), מאשר הנאשם, כי השתתף יחד עם המ"פ רשף והחובש באומפלק כמרדף ג'יפים אחר "שני רעולי פנים" שהוצאו מהבית והוכו במשך מספר דקות עד שהורה המ"פ לחדול מכך. הנאשם סבור, כי הארוע התרחש במחצית ינואר 88 לערך וכי נפצע כאמור בהודעתו, באותו יום, אם כי אינו מוציא מכלל אפשרות, כי נפצע במהלך הפעילות, פעם נוספת, בהזדמנות אחרת. נציין בהקשר זה כי העד באומפלק שהעיד במהלך הדיון בענין הנוגע לגבית אימתו של נא'3, זומן פעם נוספת לעדות ע"י ההגנה לענינו של נא'4, אלא שהסתבר כי עזב את הארץ לחקופה ממושכת. עם זאת "הוצלה" מפיו של באומפלק, במסגרת עדותו בדיון בענינו של נא'3, האמירה הלקונית:

"אני אמרתי שלא הייתי מעורב בארוע והסברתי גם למה, הייתי בבית"
(עמ' 127 לפרוטוקול)

כאומפלק לא נחקר ע"י התביעה בענין זה. הודעותיו של באומפלק במצ"ח, ס/38, ס/39, ס/40, הוגשו, בהעדרו, ללא התנגדות התביעה כדי למנוע סחבת מיותרת בדיון (לא היתה הסכמה מצד התביעה לתוכנן). בהודעות מאשר באומפלק כי היה מעורב מספר פעמים במעצר מפירי סדר במחנה בורייג', אם כי טען כי לא זכור לו כי השתתף במקרה כלשהוא בו הוצאו אנשים "... מחוץ למחנה כדי להכות אותם ולאחר מכן שחררנו אותם." (ראה ס/38) באומפלק גורס באימרותיו, בנוסף, כי ביום 7.2.88 שהה בחופשה בביתו.

ב. הנאשם עומת עם תוכן הודעתו, ת/10, ולמעשה אישר בפנינו עיקרי תוכנה, למעט מספר הסתייגויות: כך טען, כי בניגוד לאימרה לא היו בבית ילדים ובניגוד לרושם העלול להתקבל למקרא ההודעה הוא גרס כי גם החיילים האחרים היו מעורבים בבידודן של הנשים והוצאת הצעירים מן הבית.

הנאשם הביע הסתייגויות מסוימות בנושא מעורבותו בהכאה: "אני לא זוכר שהכיתי בג'יפים. יכול להיות שהכיתי, יכול להיות שאמרתי לחוקר שהכיתי."
(עמ' 474 לפרוטוקול)

ובענין אחר:
"אתה אומר לי שאמרתי שהיכיתי בגב, אני לא קיבלתי הוראות להכות בגב, יכול להיות שרציתי להכות במקום אחר ויצא בגב."
(עמ' 473 לפרוטוקול)

עוד אישר בפנינו את הימצאותם של אזיקים בג'יפ, אם כי טען שלא השתמש בהם.

ג. הגירסה המועלית בח/10 לענין כתבת העיתון משתנית במהלך עדותו של הנאשם בפנינו. לדבריו מקור ידיעתו אודות הכתבה, שאותה לא קרא ואת תוכנה אין הוא יודע במדויק לפי טענתו - אינו עוד בחבריו ליחידה כמצוין בח/10, אלא בחבריו מחוץ ליחידה. הוא מעיד, כי הסב עם חבריו, בני העדה האתיופית בבית קפה בבאר-שבע - "יומיים שלושה" אחרי מעורבותו באותה תקרית שפרט בח/10. חבריו אלה הציגו לו כתבה שהתפרסמה בעיתון "ידיעות אחרונות" אותו יום, דהיינו ה- 9.2.88, בה תואר ארוע שבו הוכה למוות תושב מקומי באזור עזה. הכתבה ת/21, הוצגה בפנינו והנאשם זיהה אותה במהלך הקירתו. כותרת הכתבה: "אייד בן ה- 17 מת ממכות של חיילים". היא נושאת את תמונתו של הנער ודנה בנסיבות הכאתו, במחנה בורייג'. בכתבה מוזכרת מעורבתו בהכאה של חייל "שחור וגבוה". הנאשם מעיד, כי חבריו התעניינו אם הוא יודע דבר מה על הארוע המוזכר בכתבה, זאת עקב היותו של הנאשם חייל קרבי המשרת באותה תקופה באזור עזה. לטענתו הכחיש באותו מעמד, ידיעה כל שהיא אודות הארוע. במהלך עדותו בפנינו, חזר הנאשם על הפרטים הקשורים במועד פירסומה של הכתבה ביחס לארוע שבו דן בח/10, שבמהלכו נפצע לדבריו כאמור ברגלו ונחבש ע"י באומפלק. (ראה עמ' 475 וכן 476 לפרוטוקול). סמיכות הימים שבין מועד הפרסום לבין הארוע המתואר בח/10 שוללת, על הסף, גירסתו הראשונית של הנאשם כי הארוע המתואר בח/10, התרחש במחצית ינואר, דווקא.

במהלך עדותו אין הנאשם שולל, כשם שאין הוא מאשר, אפשרות, כי נטל חלק בתקרית נשוא האישום:

"... אני הבנתי שמיחסים לי השתתפות בארוע ב- 7.2.88 שהיכו שני מקומיים מכות חזקות ושאחד מהם נפטר כתוצאה מהמכות. לא זכור לי שהשתתפתי בארוע הזה. יכול להיות שהשתתפתי בארוע... לא זכור לי שהשתתפתי בארוע הזה שהשאירו בשטח בן אדם פצוע." (עמ' 472 לפרוטוקול)

ובעמ' 476:

"לא עשיתי את הדבר הזה. אני לא יודע. אני לא זוכר מקרה כזה. אני יודע שאני חי שם כל יום. אני זוכר שנתנו מכות לא פעם ולא פעמיים, אלף פעמים."

נאשם 3.

26. א. ביום 28.8.88 שעה 13:30 במצ"ח באר שבע, נגבתה מן הנא' 3 אימרתו ת/15 ע"י החוקר רס"ל ויין רע.
 לאור הטענות שהועלו לענין קבילותה של האימרה, הוחלט על קיום משפט זוטא, (ראה עמ' 103 לפרוטוקול) ולאחר סיומו הוחלט, ללא מתן הנימוקים שהינחנו אז, לקבל את האימרה (ראה החלטה בעמ' 129 לפרוטוקול).
 נפרט עתה הנסיבות הקשורות בגבית האימרה ונימוקי החלטתינו.
 טענתו המרכזית של הסנגור היתה כי נשללה מן הנאשם זכותו לשתיקה.
 לאחר שהנאשם טען, כי אינו זוכר המקרה, הודיע לו החוקר, כי מחובתו לזכור, כי אלמלא כן ייעצר, זאת תוך ניצול מצוקתו של הנאשם שביקש לחזור באותו יום ליחידתו ששהתה אז במוצב בגבול הצפון.
 יצויין, כי הסנגור לא התנגד כי אימרתו של הנאשם תהא לנגד עינינו, קודם מתן ההחלטה, כדי ללמוד, גם מתוכנה, לענין מהלכי החקירה שננקטו.

ב. החוקר ויין העיד, כי החקירה היתה קצרה וארכה כ- 10 דקות. הנאשם מסר את דבריו הכלולים באימרה ללא שהיות.
 החוקר אינו מוציא מכלל אפשרות, כי "הרים קול" על הנחקר, לאחר שזה טען בפני החוקר כי אינו זוכר שמות של אנשים נוספים שהיו מעורבים בארוע והירבה לחייך במהלך החקירה. לדבריו, לא איים במעצר על הנאשם ולא היה גם טעם לעצרו לאור העובדה שחלפו כ- 7 חודשים מאז הארוע.
 עם זאת, הוא מניח, כי אם התרשם שהנחקר:
 "... בכוונה אומר שאינו זוכר אז אני חוזר ושואל אותו שוב את אותן שאלות."
 (עמ' 106 לפרוטוקול)

החוקר אינו מוציא מכלל אפשרות כי ידע שהנחקר מתכוון לחזור ליחידה, אולם הדבר לא שימש כאמצעי לחץ בחקירה.
 יצויין, כי החוקר לא היה עיקבי בעדותו באשר לשעת הגעתו של הנחקר ליחידה. תחילה גרס, כי הנאשם הגיע בשעת הצהריים למשרדי מצ"ח, אולם בהמשך, לא שלל את האפשרות, כי הגיע בשעת בוקר מוקדמת יותר.
 החוקר ויין העיד גם בדיון הקודם, ואז "שלל מכל וכל" השמעת קולות רמים במהלך החקירה בניגוד לדברים שמסר בפנינו. (ראה עמ' 45 לפרוטוקול הדיון הקודם, ועדות העד בפנינו בעמ' 104-107 לפרוטוקול).

27. א. לדברי הנאשם החלה חקירתו בשעה 10:00 לערך. הוא טען בפני החוקר כי אינו מסוגל לזכור ארוע שנסיבותיו שיגרתיות, שהתרחש לפני תקופה ארוכה יחסית.

החל בין השניים ויכוח:

"היה מין משחק, אמרתי שאני לא זוכר והחוקר אמר לי, אני אומר שאתה כן זוכר... אמר לי שאני אשאר שם עד שאזכור."

ואף כרך זאת באפשרות מעצרו של הנאשם (עמ' 109 לפרוטוקול). עוד הבהיר החוקר לנאשם, כי לא יוכל לחזור למוצב עד שלא ישתף עימו פעולה. החוקר הציג לו שמות של חלק מאנשי הפלוגה כדי שהנאשם יפרט את ציוות הסיורים. הנאשם מדגיש, כי סרב לחתום על נוסח הודעה שנכללו בה 2 פרטים שהנאשם לא השלים עימם: האחד, איזכורו הספציפי של התאריך 7.2.88 כמועדו של הארוע, והשני, הכללת שמות של חיילים אחרים כמעורבים בארוע ואשר עד אותו שלב של החקירה, לא נמצא לגביהם חומר ראיות הקושר אותם לפרשה.

ב. לאחר ארוחת הצהריים התרצה הנאשם וכלשוננו: "סיפרתי לו ארוע שהייתי בו וחתמתי. חתמתי כי הוא איים עלי במעצר... רציתי לחזור באותו יום" (עמ' 110 לפרוטוקול)

הנאשם עורך הבחנה ברורה בין מהלכי החקירה לפני ארוחת הצהריים ולאחריה:

"... אני לא הייתי מוכן לחתום על העדות שנכתבה לפני ארוחת הצהריים כי היא לא היתה נכונה. למרות שהחוקר אמר לי שאם לא אמסור את הפרטים אעצר, לא הייתי מוכן לחתום על העדות... אמרתי לו שאני לא מוכן לחתום על העדות הזאת שמעורב בה השם ועוד פריט או שניים שאני לא מסכים איתם. את כל הדברים האלה אמרתי לחוקר ופרסתי את הנימוקים, זה היה גם הויכוח של זוכר לא זוכר. אני לא הסכמתי לחזור על העדות... כי היא לא היתה נכונה. המשכנו לדבר קצת, זאת אומרת מחדש. מההתחלה היה האיום של המעצר... למרות האיום במעצר לא חתמתי. איימו עלי במעצר אבל בגלל שמה שהיה רשום בעדות לא היה נכון, לא הסכמתי לחתום... פחדתי מאד מהמעצר. יש עדיפות שלא להפליל חבר ושאני אפילו אשב במעצר. ... הפרטים בנוקר לא היו רשומים אחר הצהריים. ... אני חשבתי שאני חותם על ארוע שסיפרתי לו, על אחד הארועים שהייתי מעורב בהם."

... כשחמתמי לא היה ברור לי שאני חותם על משהו שיצור לי נעיה... לא חשבתי שזה יפליל... אני האמנתי שאני חותם על איזה שהוא ארוע שהוא מאותם ארועים שאני נטלתי בהם חלק." (ראה עמ' 112, 113 לפרוטוקול)

ג. עד הגנה ב"משפט הזוטא" הינו, כאמור, החייל באומפלק רן, שזמן אף הוא לחקירה באותו יום, בעקבות החשד שהועלה נגדו, כי היה מעורב בארוע נשוא החקירה, עפ"י הודעתו של נא' 4, ת/10. לדבריו הגיע למשרדי מצ"ח בשעה 11:00-10:30, ולאחר שהמתין כשעה נוספת מחוץ לחדר החקירות, שמע צעקות הבוקעות מן החדר וזיהה את קולו של נא' 3. לדבריו של העד, נפתחה הדלת, ואז הבחין בקצין שצעק על הנאשם:

"... שאם לא יחתום, או יעיד, אני לא זוכר בדיוק, הוא לא יחזור למוצב היום...
היה שם קצין אחד וחוקר מצ"ח... הוא אמר לו אם לא תעיד לא תחזור למוצב ואלי אמר לו שהוא חייב לחזור למוצב, הוא החובש היחיד במוצב. החוקר יצא וגם הקצין יצא ונשאר שם שוטר צבאי לשמור עליו."
(עמ' 127 לפרוטוקול)

עדותו של העד נסתרה בעניין זה ע"י הנאשם עצמו המעיד בעניינו של אותו ארוע, כי לאחר חילופי הצעקות בינו ובין החוקר ויין, "נכנס קצין סגן או סג"מ, הוא אמר לי מה אתה צועק פה, אמרתי לו שאני מנסה להעביר לחוקר שלי משהו והוא לא מקבל את זה. הוא ראה את הנשק שלי, לי לא אמרו להפקיד את הנשק בכניסה. הוא אמר לי תביא לי את הנשק ולקח את הנשק שלי. הקצין אמר לי תשתוק או שנכניס אותך למעצר, מה זה כל הצעקות האלה. הדיבורים של הקצין היו קשורים לצעקות ולא להודעה."
(עמ' 110 לפרוטוקול. הדגשת בית הדין)

28. א. זכותו של הנאשם שלא להפליל עצמו ולשתוק, לא נפגעה. החקירה היתה עניינית ו"מכוונת במישרין לגילוי האמת" ולא נועדה ל"שבור רוחו" של הנחקר. כפי שנקבע לא אחת, אין בחקירת שתי וערב ע"י חוקרים, הנועדת לדונב נחקר, כדי להביא ל"גריעה" מזכות השתיקה. (ראה בעניין זה למשל, ע"פ 251/63, אבו-ניל, הנ"ל).

ב. עוד כחודש מרץ 88, כחמישה חודשים קודם לחקירה, מוסר הנאשם הודעה ראשונה ת/6, שהתקבלה ללא התנגדות שבה הוא מצוין, לכאורה, כי השתתף בארוע כיום 7.2.88 שבמהלכו נעשה שימוש בכח נגד "מתפרעים" ע"י חיילי הפלוגה המסייעת. בחקירתו המתחדשת שבמהלכה נגבית האימרה שבמחלוקת, סבור הנאשם, וכך הוא מעיד חד-משמעית כפנינו, כי אין בארוע הכרוך בהכאה, גם מסוג זה שהנאשם מתארו לבסוף באימתו, ת/15, כדי לסבכו בפלילים, משום תפישתו המוצהרת של הנאשם, כי פעל בהתאם להוראות מפקדיו.

בחקירה הנוספת, הנועדת לברר מלוא פרטי התקרית, אין כדי להביא - גם מבחינתו הסובייקטיבית של הנאשם - לשינוי מעמדו ולגרום להפלתו. אלא שהנאשם מהטעמים אותם צוין, הקשורים בתקופה שחלפה מאז הארוע, בעובדה שנושא החקירה אינו לרוחו, בדרישותיו של החוקר כי יפרט ענין חלקם של אחרים בארוע, ואולי גם משום רצונו של הנאשם ללכת לדרכו, מגלה עמדה עוינת ומזלזלת באשר לנסיונותיו של החוקר לדובכו.

הדברים שמוסר הנאשם באימתו הראשונה, ת/6, המונחת בפני החוקר, שממנה עולה כי היה מעורב בארוע בעיתוי ספציפי, ותחושתו של החוקר כי הנאשם נמנע במפגיע מלשתף פעולה, יוצרים אצל החוקר את הבסיס שעליו הוא מבקש להשתית את המשך החקירה ולנסות להציל מפיו של הנאשם התיחסות ברורה לאותה תקרית, לא לפני שהוא מזכיר את הנאשם, החתום על האזהרה, כי הוא רשאי לשתוק.

הנאשם, כך עולה מהעדויות, אינו נשאר פאסיבי או מפוחד. מסתבר, כי הנאשם, "בחורו", מרים קולו על החוקר ומסרב לשתף עימו פעולה כאשר מישור המחלוקת בין השניים מצטמצם לאותן נקודות שהנאשם אינו מאשר התרחשותן, כמתואר.

בסופו של דבר, משמתגבש נוסח הודעה, שהנאשם סומך ידו עליו, והוא משקף לדבריו שלו דברים שהתרחשו כהוויתם, מסכים הוא לחתום על ההודעה. גם אם הועלו במהלך החקירה רמזים מצידו של החוקר, כי אם לא ישתף הנאשם פעולה, יעוכב בדרך זו או אחרת, ענין שהחוקר שוללו כאמור, הרי שהנאשם מעיד חד-משמעית, כי שום איום וגם אם היה איום במעצר, לא היה מניעו למסור דברים בחקירה, המנוגדים לתפישתו ולידיעתו.

ככל שחקירתו של הנאשם התנהלה שלא על מי מנוחות, הרי שהשתכנענו, כי משעה שהבין את רצינותה של החקירה לא נמנעה מן הנאשם האפשרות לשלוט בתוכן הדברים שמסר לחוקר ולא היה בדרך פנייתו אליו של החוקר, משום חקירה בלתי עניינית שנועדה לשבור רוחו ולהביא לשלילת רצונו החופשי של הנאשם לומר את אשר יבחר.

ואכן על פי עיון בת/15, עולה כי הנאשם נמנע מלאשר כי השתתף בארוע שהתרחש ב- 7.2.88 דווקא, נמנע מלכרוך שמות של חבריו לפלוגה כמעורבים בארוע, למעט אלה שהודעותיהם היו כבר בידי החוקר ולבסוף מדגיש זאת, כי

בדק מצבם של המוכים בטרם שוחררו לדרכם, ענין שיש בו כדי לשלול, לדעתו מעורבותו בארוע המיוחס לו, בשל תוצאותיו הקשות.

ג. בצד השתכנעותנו, כי לא נשלל רצונו החופשי של הנאשם בעת מסירת ההודעה, הרי שהנאשם אישר גם כי מסר דברי אמת, ענין שיש בו, לכשעצמו, כדי לחזק ההתרשמות בדבר מידת נכונותו לשתף פעולה, והעובדה שלא נאלץ למסור דברים שלא רצה למוסרם תחילה.

29. מנא' 3 נגבו, כאמור, שתי אימרות. בת/6 מיום 7.3.88, מציון הנאשם, כי במהלך הפעילות בעזה היה צמוד רוב הזמן למ"פ - נא' 2.

עקב תפקידו כחובש הושיט עזרה ראשונה לכל תושב מקומי שנפגע במהלך התפרעות. בהמשך אותה אימרה אומר הנאשם:

"... בתאריך 7.2.88 הצטרפתי כתמיד לכח של פלוגה מסויעת שהגיע למחנה פליטים אל בורייג' בשעת אחר הצהריים... במהלך פיזור ההפגנות... נתפסו מתפרעים ע"י הכח ונעצרו תוך הפעלת כח סביר רק מכות בגפיים עליונות ותחתונות... יש להדגיש כי לא היה ולא נברא מצב בו הוכה מקומי כל שהוא ע"י הפלוגה שלנו ולא הוגשה לו עזרה ראשונה. כל מקומי שהוכה נבדקה הכרתו אחרי המכות נערכה שיחה עימו ויש לפסול מצב שאחד החיילים... היכה מקומי ונטש אותו בשדה לבד."

לדברי החוקרת, רב"ט זליג ענת, שגבתה את האימרה, (עמ' 75-76 לפרוטוקול) מדובר היה בחקירה ראשונית ומגששת לבדוק את זהות המעורבים בחקרית.

לדבריה, אין להוציא מכלל אפשרות, כי התאריך - 7.2.88 המופיע בגוף האימרה הוצג לנחקר על ידה, אם כי ברור היה ממהלכי החקירה, כי הנחקר מדבר על ארוע ספציפי.

באימרתו, ת/15, לאחר שמיוחסת לו הכאת עצירים מקומים, באל-בורייג', בתאריך 7.2.88 מגיב הנאשם כדלקמן:

"כן זכור לי שהיה מקרה בחודש פברואר בו רדפנו אחרי שני מתפרעים. נכנסנו לבתים במחנה אל בורייג' עצרנו את שניהם שאר המשפחה השתוללו, סגרנו את הנשים בחדר שלא ישתוללו, לקחנו את העצורים החוצה קשורים באזיקונים ושמנו אותם על הג'יפ. על הג'יפ שלי לא היה עצור. היינו 3 ג'יפים, לקחנו את העצורים לחורשה ושם היכינו אותם. אני השתתפתי במעצר בבית וגם בהכאה

נתתי בעיקר סטירוח, אני דיברתי איתם "שיחות מוטיבציה" תוך כדי ההכאה. לא זכור לי כמה זמן היכו אותם. היכו אותם בגפיים, אני נתתי סטירות בפנים. עופר היה המ"פ הוא השתתף בכניסה לבית לא זכור לי אם הוא היכה אותם. לא ידוע לי אם ארדיטי נכנס לבית. כל החיילים בסיור השתתפו בהכאת העצורים בעזרת בעיסות ומכות ניידים. גם סגן פוליטי נכנס לבית השתתף במעצר. לא זכור לי אם השתתף בהכאה. סמל זינבה גם השתתף כאיש צוות בסיור השתתף במעצר ובהכאה. אני לא זוכר פרטים מדויקים, כל אחד מהסיור נותן לעצורים מכה ושואל אותם שאלות. אני בטוח שרן באומפלק לא השתתף בארוע מכיוון שהוא חובש ואני הייתי החובש היחידי בסיור, כך שאני בטוח שהוא לא היה בסיור... אני ישבתי בג'יפ עם עופר רשף ואני זוכר שהיו שם עופר רשף, פוליטי, ארדיטי, גדי זינבה האתיופי, ברצוני לציין כי הצוותים מתחלפים כל הזמן החיילים השתתפו בסיורים כל הזמן. כשהורדנו את העצירים מהג'יפ שיחררנו להם את האזיקים. הם עמדו נתנו להם מכות ברגלים ואז הם נפלו. הדר ארדיטי ויאיר פוליטי בדרך כלל לא השתתפו בהכאות. בסיור היו חיילים מפלוגה מסייעת כל מיני מחלקות כל מיני מחזורים. מחזור פברואר לא השתתף, היו בחופשת שיחרור. ברצוני להוסיף, כי בתור חובש טיפלתי בכל פציעה של מקומי בכל מקרה שהמוכה היה צריך טיפול רפואי הוא קיבל אותו. נאותו מקרה לאחר ההכאה המוכים לא הזדקקו לטיפול רפואי, אני לא עושה בדיקת מערכות... אני מסתכל על פציעות חיצוניות לא הנחנתי בשבר כל שהוא בידו של אחד המוכים..."

30. א. לכאורה, היתה נקודת המוצא של הנאשם בעדותו כפנינו, כי הדברים שמסר בהודעתו ת/15 "הם נכונים, מה שכתוב שם מדויק". זה ארוע שהתקיים, בחודש פברואר אם כי הנאשם אינו זוכר התאריך לאשורו והוא דמה למקרים אחרים - כחמישה עשר - בהם נטל חלק:
"אני מדבר על מקרה, שזכרתי, לא במדויק, מקרה שיכול לחפוף לעוד 15 מקרים שהיו לי..." (עמ' 458 לפרוטוקול)

משמועמד הנאשם בחקירתו על מגוון הפרטים הספציפיים המופיעים כח/15, משנה הנאשם, קימעא, טעמו:

סיפרתי על ארוע בגלל זה אמרתי שנתתי סטירות. סיפרתי
על ארוע מסוים אחד מ-15 בו אמרתי שנתתי סטירות אבל
לא נעסתי. אני מדבר על ארוע ספציפי."
(עמ' 464 לפרוטוקול)

וכן בעמ' 467:

"כתבתי 3 ג'יפים בעדותי, כל מה שכתבתי כתבתי מתוך
ארוע מסוים, זכרתי ארוע בו היינו 3 ג'יפים."

אלא שהנאשם שוזר לעדותו אמירות אחרות, הממחישות כי מידת זכירתו את
הארוע מעורפלת:

"את הארוע אני לא זוכר, אני יכול לתאר לך ארועים
מה שקרה לי."

וכן:

"את הארוע הזה אני זוכר על פי 15 ארועים שבערך היו
דומים לי וסיפרתי אחד מהם" (עמ' 466 לפרוטוקול)

וכן:

"יכול להיות שהצלבתי בין כמה מקרים... יכול להיות
שלקחתי תמונה מפה ותמונה משם." (עמ' 467 לפרוטוקול)

כ. חרף נכונותו להודות במעורבותו כארוע ממין זה המתואר בהודעה, מנער
הנאשם חוצנו מטענותיו בענין מעורבותם של אחרים המוזכרים בהודעה וכך,
הוא גורס, כי הכלילם בה רק משום שחוקר מצ"ח הראה לו חומר ראיתי,
הקושרים לענין. (עמ' 459 לפרוטוקול).

תשובותיו של העד נענין מעורבותם של אחרים נגועות אף הן במידה של
היסוס ולא מעט סתירות:

"השמות שהזכרתי... של עופר, גדי, ארדיטי, הוא הראה
לי עדויות כתובות שלהם,..." (עמ' 459 לפרוטוקול)

ובהמשך:

"אם אני זוכר שארבעתם השתתפו איתי באותו ארוע, אני
לא יכול להגיד במאה אחוז. אני לא חושב שהם היו בארוע
ספציפי..."

וכעמ' 460:

"מאמין שעופר היה איתי, אחד משני הקצינים אפשר
להוריד, סביר להניח שהיה עופר ועוד קצין נוסף. יכול
להיות שהיו איתנו שני קצינים."

לעומת זאת, מגלה העד בטחון נחרץ בעובדה שרן באומפלק וחיילים אחרים
המצויינים בהודעה ככאלה שלא נטלו חלק בארוע - אכן לא היו מעורבים בו.
(עמ' 460 לפרוטוקול).

אלא שהנאשם מתוודה בהקשר זה:
"ואם הייתי זוכר לא הייתי אומר שמות של אנשים. לא
הייתי מוכן להפליל חבר שלי. זה מה שאני אומר."
(עמ' 461-460 לפרוטוקול)

ג. הנאשם מצוין כי עקב פעילותה "הממונעת" של הפלוגה היו אנשיה
"מוזמנים" מארוע לארוע:

"... רואים מה הארוע, ניגשים מפזרים את הארוע...
אם רואים בן אדם שזרק רודפים אחריו, תופסים אותו
מענישים אותו וממשיכים..." (עמ' 456 לפרוטוקול)

הנאשם מכחיש כי השתתף בארוע שהיו משולבים בו פרטים ממין אלה
המוזכרים ע"י העדים המקומיים: לא הושלכו כוסות תה, לא הוכו נשים, לא
הושפלו יושבי הבית, לא הוכה אדם כבול באזיקים ולא ניטש אדם חסר הכרה
ומוכה ב"סדה" (ראה בעמ' 458 לפרוטוקול). הנאשם מאמץ התאור המופיע
בהודעתו לגבי חלקו שלו בארוע:
"... השתתפתי בשיחות מוטיבציה עם הסטירות ואמרתי מה
שעופר אמר לי להגיד להם..." (עמ' 461 לפרוטוקול)

בענין זה מצוין הנאשם מנהגו, לעיתים, לסטור נחלק מהמקרים לצורך
"העמדת המוכה במקומו" (ראה עמ' 463, 464 לפרוטוקול). כאמור "בארוע
הספציפי", בו הודה באימרתו; זכור לו כי סטר. הביטוי המופיע כח/15 -
"נתתי בעיקר סטירות" אינו מוצלח לדברי הנאשם, כוונתו היתה
לומר: נתתי "דק" סטירות (ראה עמ' 464 לפרוטוקול).
עוד צוין, כי אם גרס בהודעתו כי החיילים בעטו במוכים, הרי שאין
לשלול אפשרות זו הגם שאין הוא זוכר בעת מתן העדות את פרטי הארוע
ובכלל זה, את זהות הבוועטים. השימוש בבעיטות לא היה מנוגד במפורש
להוראות - "לא דיברו איתנו על זה". כמו כן אישר כי היה נארוע שימוש
באלות, ענין שלא הזכירו בהודעה כיוון שהחוקר לא שאלו על כך, לדבריו.
(ראה עמ' 465 לפרוטוקול).

הנאשם מאשר כי זכור לו שכבל את אחד העצורים באזיקים לצורך "מבצעי"
והוא מעריך "שהם השתוללו" אם כי בהמשך העדות, (עמ' 466) גורס הנאשם
כי אינו זוכר למה נמצא לנכון לכבול באזיקים. עוד צוין כי זכור לו
שהנאשמים 2 ו-4 השתתפו עימו בארועים מסוג זה וכי נא' 2, נטל לעיתים
חלק ממשי בהכאה (עמ' 460, 462 לפרוטוקול).

א. הודעותיו של נא' 2 התקבלו כאמור, ללא התנגדות. בהודעתו הראשונה ת/12 מיום 7.3.88, שנגבתה בגדוד, ע"י רס"ר כהנא יעקב אומר הנאשם:

"לפני כחודש בסביבות השעה 15:00 נכנסנו אני והפלוגה לאל-בורייג' וסייענו לפלוגה ב' של הגדוד בפזזור הפגנות, זריקות אבנים, הפרות סדר. הטיפול היה טיפול עניני ורגיל. מי שנתפס הוכה בגפיים על ידי החיילים ואחרי שנעצר למעשה דיברתי איתו אני כשהוא עומד על רגליו וברצוני לציין שכל המקומים שנתפסו עמדו על רגליהם ודיברו איתי ולאחר מכן שוחררו לבתיהם... לפי דעתי נוצר מצב שהתושבים חשדו במישהו שנתפס שהוא מסר שמות ולכן היכו אותו אחר כך מתוך מטרה להעליל את זה על כוחותינו... לי לא נראה בשום מקרה שמישהו יכול היה להיהרג או להיפצע קשה מהמכות שלנו."

(ראה בענין נסיבות גבית ההודעה, עדותו של החוקר, רס"ר כהנא, שלא היה מעורב כלל בחקירה ולא היה בקיא, ממילא, במהלכה, עמ' 102 לפרוטוקול).

ב. בהודעתו השניה והמפורטת, ת/8, מיום 19.5.88 הוזהר הנאשם ע"י החוקר זך בדבר מעורבתו בארוע שהתרחש ב- 7.2.88, במחנה פליטים אל-בורייג', שכעקבותיו נפצע תושב מקומי ואחר נפטר. אומר הנאשם:

"זכור לי ארוע אחד שקרה בחודש פברואר לא זכור לי היום המדויק בו נקראנו להגיע למחנה באל בורייג' בעקבות זאת שפלוגה אחרת שהיתה במקום לא הצליחה להשתלט על הפרות סדר שהיו במקום. יצאנו למקום מספר ג' יפים עם מספר חיילים מהפלוגה שלי וביניהם הקצינים סגן יאיר פוליטי וסג"מ הדר ארדיטי ובנוסף חיילים שאני לא זוכר מי הם היו בדיוק, אולם היינו כ- 15 איש יחד עם הקצינים וכולם מהפלוגה שלי. אני זוכר שהיה איתנו החייל שוקרון אלי המשמש כחובש והוא היה צמוד אלי כל הזמן ובמסגרת טיפול בהפרות סדר באותו יום בשעות אחר הצהריים נתקלנו במחסומים בכבישים וזורקי אבנים מכל מיני מקומות, ואז במסגרת ההוראות שהיו התחלנו לרדוף עם הג' יפים ורגלי אחרי מידי האבנים לתוך הסימטאות של מחנה אל-בורייג' וכדי לתפוס את אותם זורקי אבנים שזיהינו תוך כדי מרדף עברנו בתוך בתים בתוך המחנה. זכור לי מקרה אחד אשר בו במסגרת

עירוב בעדותי או בעדויות חיילים אחרים בין מספר מקרים שהיו דומים מאד האחד לשני.

ג. במהלך גניית אימרתו הנוספת של הנאשם לאחר אזהרה, ת/7, ע"י החוקר רע ויין ביום 6.11.88 ומשמוצגות בפני הנאשם הודעות הנאשמים 3,4 וכן של חייל נוסף מהפלוגה המסייעת, אברהם רחמים, מתייחס אליהם הנאשם כדלקמן:

"זינבה הוא חייל בעייתי... לא הגיוני שרן באומפלק היה בארוע מאחר והיתה בעיה של חובשים... כך שלא יתכן שגם רן וגם שוקרון היו שם... לא נראה לי שארוע מסוג היה לוקח 15-20 דקות ולפי איך שאני מכיר את גדי הוא לא היה אחד החיילים שהולכים לג'יפ, לגבי עדות שוקרון... לא זוכר אם במקרה הספיצפי הזה היה איתי בג'יפ... זה שהדעות שלי נוטות לימין, אין לי מה להסתיר ולהתבייש בזה וגם לא בזה שההוראות היו לשבור ידיים ורגליות ואני נחתי אותן בפרוש, לשבור ידיים ורגלים... בוא נאמר שלא הייתי אוהב להיכנס בהם ואחרי חצי שנה בשטחים גם סאדיסט יגמל מזה. אני אישית פשוט לא הייתי מוכן לראות ערבים בורחים לנו מהידיים אחרי שהתגרו בנו ועם מעט הכלים שהיו לנו - האלה והרגליות לרוץ הייתי משתדל להכניס בחיילים כמה שיותר שיתפסו ושיכו את המתפרעים. היו מכים באלות כי ההוראה היתה להכות באלות... לגבי הארוע, נדמה לי שהעדתי שאלי היה איתי, לפי העדות שלו אני מבין שהוא היה, אני לא זוכר לגבי זינבה אין לי שום מושג, הוא טוען שהוא היה איתי, כרגע אני לא זוכר את הארוע מעבר למה שהעדתי אם העדים האלו אומרים שהייתי איתם, כנראה שהייתי איתם, כנראה שזה גם הארוע שאני מדבר עליו, עברה מאז קצת פחות משנה... נדמה לי שהארוע עליו הם נחנו את העדות הוא הארוע שעליו נתתי את העדות הקודמת"

32. בעדותו בפנינו (עמ' 419 לפרוטוקול) טוען הנאשם כי אינו זוכר כלל, בעת מתן העדות, את אותו ארוע או ארועים עליהם דיבר מחוץ לכותלי בית הדין ובלשונו:

"עברו הרבה מים בירדן מאז, אני כבר לא זוכר למה בדיוק התייחסתי אז. כשמסרתי את ההודעה הזאת, ישב לי ארוע מעורפל בראש... היום אני לא זוכר, מה שאומר לגבי הארוע זה יהיה הסתמכות על מה שקראתי לא מתוך זכרון."

ורגליים נתתי ספציפי נאותו מקרה ממש, אולם באותה תקופה אלו היו ההוראות שנתתי לחיילים שלי... חלק מהחיילים שלי שהיו במקום היכו את אותם שני מקומיים באלות על החיילים שלי שלא יעברו את הגבול אליו אני ומשגיח על החיילים שלי לא זוכר שאני נעצמי היכיתי את אותם מאשר שיגיעו. אני לא יתכן שאני גם נתתי להם מכות, אבל שני מקומיים, אבל יתכן שאני גם נתתי להם מכות, אבל לא זוכר בשמות את החיילים שהיכו באותו מקרה ואת אלו שלא היכו. התושבים המקומיים מסביב למקום בו היינו לא הגיעו אלינו למקום. שני המקומיים שהיכינו צעקו כחוצאה מהמכות שקיבלו. לאחר כמה דקות בודדות דרשתי מהחיילים שלי להפסיק להכות. אני לא זיהיתי שברים כידיהם או ברגליהם של אותם שני מקומיים. לאחר שגמרנו להכות אותם אני דיברתי איתם באמצעות החובש אלי שוקרון שהוא דובר ערבית והזהרתי אותם לבל ישתתפו בהפרות הסדר. החזרנו להם את תעודות הזהות ושלחנו אותם חזרה למחנה. אני ראיתי ששניהם הלכו רגלית כל אחד בנפרד ללא תמיכה של האחר למרחק של כ- 150 מטר מאיתנו כאשר הם הלכו כל אחד בנפרד לגמרי. אני לא זוכר כמה זמן נשארנו באותו מקום לאחר הארוע. באותו מקרה לא היה צורך בהתערבות החובש שהיה איתנו, לא לדעתי ולא לדעת החובש עצמו שהיה במקום. לי נראה שלא יתכן שמהמכות שאנו נתנו לאותם שני תושבים מקומיים באותו מקרה נפטר אחד מהם לאחר מכן, כחוצאה ישירה מאותן מכות שקיבל מאיתנו. אני לא זוכר במקרה זה, שאחד מהמקומיים קיבל מאיתנו מכות יזומות בכוונה תחילה באזור הראש או הבטן ולא נראה לי שדבר כזה קרה באותו מקרה ואילו היה קורה, הייתי מתערב ומפסיק מכות אלו מיד מכיוון שמכות כאלו הן בניגוד להוראות... אני לא זוכר כמה זמן ומאילו מקורות נודע לי על כך שעשוי להיות קשר בכלל בין המקרה שאותו תיארת לבין מקרה מותו של תושב מקומי שהוכה ע"י כח של צה"ל, עליו שמעתי לאחר המקרה. אני לא בטוח גם היום שיש קשר בין המקרים ולא בטוח שהמקרה שתארתי היה באותו תאריך בו נטען במקרה שבו הוכה אותו מקומי שנפטר. באותה תקופה הסתובבנו עם הכח שלנו בכל מחנות הפליטים באזור והיו הרבה מקרים דומים האחד לשני בו פעלנו באותן נסיבות ויכול להיות שמצליבים ארועים ויכול להיות שיטנו

רדיפה אחרי זורקי אבנים הגענו לבית אחד אליו נכנסו
שני בחורים מקומיים שזיהינו אותם ואחריהם רדפנו
ונכנסנו אחריהם לתוך אותו בית לאחר מאבק על פתיחת
הדלת. הדלת היתה חצי פתוחה כאשר מעברה השני היה אחד
משני אותם בחורים אחריהם רדפנו, ושניסה למנוע מאיתנו
להכנס לבית היה לנו קשר עין עם אותם שני בחורים
מקומים מזמן שראינו אותם זורקים אבנים ועד שהגענו
לאותו בית. הצלחתי לפתוח את הדלת ונכנסנו לתוך הבית
אני ועוד מספר חיילים שאני לא זוכר כמה ומי הם היו.
בתוך הבית לפי זכרוני היו שני בחורים צעירים כבני
17-18 וכנוסף היה עוד אדם יותר מבוגר שאני לא זוכר
את גילו והיו עוד מספר נשים אני לא זוכר מי וכמה
היו ואני זוכר שהגיעו מספר אנשים מבחוץ פנימה. המקרה
שאני מתאר היה נחצר הכניסה לבית לפני החדרים מנענו
מהנשים שהגיעו למקום להיכנס לבית, אני לא זוכר אם
מישהו מהחיילים הכניס את המקומיים שהיו בבית לתוך
אחד החדרים ואני לא זוכר שראיתי מישהו מהחיילים שלי
מכה את מישהו מהנשים או הילדים שהיו במקום, אני
הייתי ליד אותם שני בחורים צעירים אחריהם רדפנו
וניסינו לעצור אותם, כלומר, לכבול אותם באזיקים, אני
חושב שלקחנו מהם קודם תעודות זיהוי אבל אני לא זוכר
את השמות שלהם. אני זוכר שהיתה שם השתוללות רצינית
שאני לא זוכר את פרטיה אבל בסופו של דבר הצלחנו
לעצור את אותם שני צעירים. הוצאנו אותם אל מחוץ לבית
והעלנו אותם על הג'יפים שחיכו בחוץ עם שאר החיילים.
עד לשלב זה היכינו את אותם שני צעירים רק כמה שהיה
צריך כדי לגרום למעצרים ולמנוע מהם להשתולל. זה היה
יותר שימוש בכח כדי לעצור מאשר מכות ואנו עצמנו את
המקום עם הג'יפים. כאמור, בג'יפ בו אני נסעתי היה
אחד מהבחורים שעצרנו. אני לא זוכר מי היו האנשים
בג'יפ שלי. נסענו מהמקום כקילומטר מקסימום, עד לשטח
מחוץ למחנה, בו היו עצי זית ושם עצרנו כל הכח.
הורדנו את הבחורים השניים שהיו איתנו מהג'יפים אל
הארץ ובשלב הזה אני זוכר שהם היו ללא אזיקים על
הידיים ואז אני כמפקד הכח שהיה במקום נתתי הוראה
לחיילים להכות את אותם שני מקומיים בידיים וברגליים
בלבד כאשר אני נתתי להם את ההוראה לשבור להם ידיים
ורגליים. אני לא זוכר אם את ההוראה לשבור ידיים

לדברי הנאשם נגבתה ת/8 לאחר "שיחה ידידותית" עם החוקר. הנאשם אישר לחוקר פרטים אותם הציג לו במהלך החקירה ואמר לו במפורש, כי יתכן והוא מצליב ארועים, ענין שנרשם כאמור בגוף ההודעה. הנאשם אינו בטוח כלל אם הארוע המתואר בהודעתו הראשונה הוא אכן הארוע שאליו הוא מתיחס בהודעותיו הנוספות, עם זאת, מאשר הנאשם כי לא נחקר במצ"ח על ארוע נוסף שלאחריו, לפי הנטען, מת תושב מקומי מפצעיו.

הנאשם אינו מתכחש, למעשה למעורבותו בארוע הנדון באימרתיו:
"...לא זרקתי סתם מהאוויר. אבל לא הייתי משוכנע...
שאני לא מצליב פרטים,..." (עמ' 405 לפרוטוקול)

ובעמ' 407:

"אני לא שולל את האפשרות הזאת שנת/8 התייחסתי לאותו מקרה. אבל אמרתי גם שיכול להיות שערבתי את פרטי המקרה הזה לפרטים עם מקרים אחרים..."

כן ציין כי השתתף במספר ארועים גדול יותר, מאותו סוג, בנוצראת. הנאשם גם אינו מוציא מכלל אפשרות, כי באימתו הראשונה ת/12, ציין הוא עצמו את השעה 15:00, ולא דווקא החוקר (ראה עמ' 408 לפרוטוקול). - הוא מעריך, כי בחלק מהארועים גטלה חלק כל הפלוגה, מספר קצינים וחובש (ראה בעמ' 402, 411 לפרוטוקול). הוא מניח שהיה מעורב בארוע שבו נאלצו לבודד את הנשים בחדר נפרד, (עמ' 419 לפרוטוקול) וכי במהלך הארועים הגיע לאותו שדה "באל-בורייג" כמו גם לשדה "אחר" במחנה מועזי, למשל. כמו כן אישר נא' 2 בפניו את הנאמר ע"י נא' 3 והנעדר מהודעותיו שלו, כי:
"... מידי פעם היה מקרה שאלי סטר למוכה... סטירה כדי לדובב אותו,..." (עמ' 410 לפרוטוקול)

עוד אישר כי:

"... יתכן (שהעצירים) בהתחלה היו כבולים ואחרי זה הורדנו את האזיקים אבל יתכן גם שבסוף לא כבלנו אותם..." (עמ' 422 לפרוטוקול)

הראיות בענין מעורבותו של גדוד [REDACTED] במחנה בורייג' ביום 7.2.88 .33
א. כתאריך 8.2.88, ארעה התפרעות המונית, במחנה בורייג', במהלך הלוייה.
הועבר מידע לגדוד [REDACTED], שהמחנה היה כאמור בתחום אחריותו, כי מדובר במי
ש"מח ממכות של חיילי צה"ל", יום קודם לכן. (ראה בענין זה עדות
הקמב"צ, סגן גלב (עמ' 7 לפרוטוקול) וכן עדות המג"ד לויט בעמ' 296
לפרוטוקול).

כאמור, אבד יומן המבצעים של הגדוד שהיה בו כדי לשקף את הארועים
בהם היה מעורב הגדוד בימים: 7.2.88, 8.2.88.
בהודעה ס/34, שגבה החוקר שושני מהקמ"ן סגן ולד, בד בבד עם החרמת
יומן המבצעים, כלולים פרטים "חריגים" אותם הקריא הקמ"ן מתוך יומן
המבצעים.

כך נרשם בס/34, שהוגשה ע"י ההגנה:
"בקשר לארוע ב- 7.2.88 ... האחראי על מחנה פליטים
בורייג' היה מ"פ ב.
חוץ מזה ... בשעה 10:30 בבוקר נכנסה פלוגה מסייעת.
ב-10:40 מדווחת פלוגה ב' כי יש ריכוז של 30 אנשים
מפירי סדר ... והוא דיווח כי פלוגה מסייעת ... מטפלת
בנושא ...

ב-10:24 דווח ביומן, כי בדיר אל באלח שבו שהה גדוד
נ"מ 66 ...

ב-17:00 מדווחים על סיור רכוב (של גדוד נ"מ 66)
במסגרת שיגרת יום.

וב-19:00 בדיר אל-באלח היו צמיגים ...

ובשעה 20:00 הוקפצה פלוגה א' לפי דרישת מג"ד לדיר אל
באלח ...

לא קיום דיווח כלשהו ביומן המבצעים על פצוע או הרוג
כתוצאה מהמכות.

נושא ההרוג ממכות לא היה ידוע לי עד אותו רגע שנודע
לי כי מתקיימת הלוויה ב- 8.2.88. ההלויה עברה באור
יום בחלק צפוני של אל-בורייג', דרך הרחוב המרכזי

כיוון בית הקברות של אל-בורייג', מאוחר יותר, הפכה
פרועה יותר".

ג. הקמב"צ סגן גלב העיד כי האחריות למחנה הייתה מוטלת על פלוגה ב',
בפיקודו של סגן שחם. ביום ה- 7.2.88 נכחה במקום גם הפלוגה המסייעת,
בפיקודו של נא' 2:

הפלוגה של עופר היתה אחראית על המחנה באותו זמן, בזמן שהיה את הארוע, זאת אומרת שכל הארוע שהיה באותו זמן היתה באחריות עופר רשף. יש אפשרות שגם הפלוגה של דני היתה בארוע, אם עופר היה מבקש עזרה ואז גם אני וגם המג"ד היינו יודעים על זה, כי זה היה ארוע חריג. הפלוגה של עופר היתה בזמן שבו קרה הארוע ב- 7.2.88 בשעות אחר הצהריים. היא היתה במחנה בורייג'. הפלוגה של דני, אני לא יכול לזכור איפה היתה. לא היה ארוע חריג באותו זמן. פלוגה שלא בפעילות באותו זמן, נמצאת בכוכנות, או באיזה שהוא מקום שאפשר לקרוא לה אם צריך"

(עמ' 7 לפרוטוקול וראה באותו ענין גם עמ' 14 לפרוטוקול) בחקירתו הנגדית מאשר הקמב"צ כי מסר במצ"ח הודעה "שבועיים אחרי הארוע..." בה "מיקד" את זאת "שנוכחות הפלוגה המסייעת היתה משעה 18:00 והלאה..." (עמ' 11 לפרוטוקול). ההודעה עצמה לא הוצגה לנו.

34

א. בתאריך 8.2.88 או למחרת, התבקש נא' 1 ע"י הסמח"ט סא"ל יואש רובין, (שלא נתבקש להעיד בפנינו ע"י הצדדים) לערוך תחקיר על נסיבות הארוע ומעורבותו של הגדוד ביום ה- 7.2.88.

נא' 1 מעיד בפנינו כי נתבקש לבדוק:
"... האם היה מקרה שבו הוכה מקומי ע"י חיילי צה"ל והושאר בשטח ללא טיפול, זה מה שהתבקשתי לבדוק. אני מניח שזה היה קשור להלוויה אני לא רוצה להתחייב שידעתי או לא, שזה היה קשור במוות. הדבר הצורם ויוצא הדופן היה שהשאירו בן אדם חסר הכרה בשטח... הוא סיפר על מקרה וביקש שאבדוק, אני הסקתי מזה שהוא התכוון לגיזרה שלי. הגיזרה שלי בימים ההם היו כל 4 מחנות הפליטים... יכול להיות שאמרו לי שזה היה קשור במסע ההלוויה ואז קישרתי שזה היה באל-בורייג'."

(עמ' 292-293 לפרוטוקול)

בהמשך העדות חוזרת לנאשם מידת בטחונו:
"... יכול להיות שהיה ברור לי שהמקרה קרה באל-בורייג'..." (עמ' 302 לפרוטוקול)

וכן:

"היו לי שלוש פלוגות, הפלוגה הרביעית לא היתה איתי. גיא (מ"פ ג', סרן גיא רשף - ראה להלן - ביה"ד) היה בנוצראת ואת דני ועופר תחקרתי."

את גיא לא תחקרתי. יכול להיות כי חשבתי שהוא לא היה קשור בארוע כי הוא בנוצראת, יכול להיות שהיה ברור לי שהמקרה קרה באל-בורייג. (עמ' 302 לפרוטוקול)

ג. אותו יום עורך הנאשם לויט ברור עם מ"פ ב', סגן שחם, מ"פ המסייעת, נא' 2 ועם המ"מים של הפלועה המסייעת: סגן הדר ארדיטי וסגן יאיר פוליטי. לדברי המג"ד התמקד החקיר "באופן טבעי" בקצינים אלה לאור התפקיד שמילאו במחנה. (עמ' 276 לפרוטוקול).
כאמור לא תחקר מ"פ ג', סגן גיא רשף שפלוגתו שהתה אותה תקופה בנוצראת. בהודעה ת/5 שמוסר נא' 1 ביום 7.3.88, לפני חוקר מצ"ח סמ"ר רביב רועי מחיחס הנאשם לאותו תחקיר:

"ביום 7.2.88 ארעה החפרעות רבתי באזור מחנה אל-בורייג' ליד דיר אל באלח וכוחות הגדוד שכללו את פלוגה ב' ובסיוע פלוגה מסייעת בראשות סגן עופר רשף מ"פ מסייעת, סייעו בפיזור ההפגנה ומעצר חשודים בהתפרעויות. על פי תחקיר שערכתי מאוחר יותר, כמדומני יום או יומיים מאוחר יותר, הוברר לי, כי במהלך הארוע נעצרו מספר מקומיים, הוכו ע"י חיילי הגדוד בהתאם לנוהלים ועד כמה שהוברר לי, לא נלקח איש מהם להמשך מעצר וחקירה. לא ידוע לי על כך שאחד מהמוכים ננטש בשדה כשהוא מחוסר הכרה כביכול או נפצע באורח חמור ונעזב ללא כל טיפול"

ובהמשך ת/3:

"... על פי הידוע לי מתחקיר המקרה הנ"ל באל-בורייג' ב-7.2.88 נודע רק למחרת כי אחד המקומיים שנפגע בעת פיזור המהומה נפטר כביח החולים שיפא ולמחרת נקבר ע"י משפחתו. ניסיתי לגרר עם מ"פ מסייעת, סגן רשף, האם בשעות אחה"צ המוקדמות בין 15:00 ל-17:00 ארע מקרה הכאה שבעקבותיו ננטש מקומי חסר הכרה באזור, לאחר שהוכה ע"י אחד מחיילי הגדוד... מאחר והיתה הכחשה נמרצת לגבי מצב כזה בכלל ומאחר ובאותו יום היתה פעילות רצופה של פיזור מהומות במחנה אל-בורייג' מהבוקר והוכו מקומיים רבים איני יודע על מה מדובר..."

הנאשם העיד בפנינו על תגובתו של נא' 2 במהלך החקיר, לאפשרות כי השאיר אדם נטוש לאחר שהוכה. תגובתו היתה: